

denique quia semper retineret eandem relationem filiationis, quæ per humanitatem inest supposito.

12. *Respondetur.* — *Verbum non posset dici proprie filius Virginis, nisi in instanti conceptionis humanitatem terminasset in utero Virginis.* — Nihilominus hæc sententia mihi non probatur. Censeo enim non potuisse proprie Verbum aut Deum dici filium Virginis, si in ipsomet instanti conceptionis non terminasset humanitatem in utero Virginis. Quod bene docuit D. Thomas, infra, q. 35, a. 4, et aperte colligitur ex omnibus Patribus supra citatis; omnes enim ad convincendum Nestorium supponunt tanquam principium necessarium unionem factam esse in eodem humanæ conceptionis momento, et disertis verbis Nazian., or. 51: *Si quis formatum hominem fuisse, Deumque postea subisse dicat, damnationi obnoxius est, hoc enim non Dei generatio fuerit, sed generationis fuga*; et exemplis declaratur, quia si humanitas Christi non esset tempore mortis unita Verbo, licet post resurrectionem uniretur, non posset vere dici, Deum fuisse mortuum. Et similiter, si prius tempore esset purus homo et peccaret, et postea illa humanitas assumeretur a Verbo, non posset vere dici Deus peccavisse; ergo simile erit in præsentī. Ratio autem est, quia hæc communicatio idiomatum fundatur in unione hypostatica, et ideo in iis, quæ tempore antecedunt unionem, et in alio supposito sunt, non potest esse communicatio idiomatum, cum hæc non sit inter personas diversas, sed in eadem.

13. Secundo, quia in eo casu Verbum nullo modo terminasset conceptionem, seu generationem ex Virgine; non ergo posset dici conceptus, vel natus ex illa; ergo nec posset dici filius, neque Virgo mater Dei. Negatur ergo ad hanc denominationem seu communicationem sufficere assumptionem naturæ ab alio productæ, sed necessarium esse hanc assumptionem fieri, ita ut persona assumens terminet aliquo modo ipsam conceptionem et generationem, ita ut illam assumat eo modo quo assumptibilis est, quod fieri non posset, nisi eodem instanti conceptionis fieret assumptio. Et ideo non est satis quod semper maneat eadem humanitas, vel idem homo, formaliter loquendo, quia generatio terminatur ad suppositum, et ad humanitatem ut hic et nunc subsistentem; et per hæc patet responsio ad fundamentum contrariæ sententiæ. De relatione autem filiationis, an maneat in assumpta natura, necne, infra

dicam. Nunc dicere sufficiat, vel non manere, vel in eo casu, de quo agimus, non ita manere, ut possit Deum aut Verbum denominare, quia nec manet omnino integra, sicut antea erat, nec ratio fundandi illam, quæ fuit generatio passiva, ullo modo fuit terminata, vel assumpta a Verbo.

14. *Dubium.* — Sed hinc oritur gravis difficultas, hujus loci propria. Quia tota actio Virginis terminata fuit in humanitate prius natura, quam assumeretur a Verbo, et ex vi actionis ejus non fuit secuta assumptio, sed solum ex voluntate et efficientia Dei; ergo non potest propter hoc dici mater Dei. Patet consequentia, tum quia ipsa nullo modo effecit ut Deus sit homo; sicut, si quis efficeret calorem, et non uniret illum ligno, non posset dici efficere lignum calidum; tum etiam quia quoad hoc idem valere videtur ordo naturæ quod temporis; si autem Deus post totam illam actionem Virginis, assumptionem per aliquod tempus distulisset, non posset dici Virgo mater Dei, licet postea fieret assumptio, ut ostensum est; ergo idem est de ordine naturæ, quia hæc denominatio non tam pendet ex tempore, quam ex naturali connexionem actionum. Tertio denique, quia alias posset Verbum denominari mutatum a mutatione quæ prius natura præcessit in humanitate; posset etiam dici causatum et effectum.

15. Propter principalem difficultatem responderi potest, B. Virginem attigisse per veram ac physicam efficientiam unionem humanitatis cum Verbo. Sed hæc responsio et minus probabili fundamento nititur, ut in 4 tomo, disp. 8, sect. 1, ostensum est, et non satisfacit. Quia, esto B. Virgo effecisset hanc unionem, id solum fuisset instrumentaliter, et non per modum matris generantis; ergo hoc genus efficientiæ nihil refert ad explicandum quomodo Beata Virgo sit mater Dei.

16. *Responsio.* — *Beata Virgo quomodo ratione conceptionis sit vere ac proprie mater Dei.* — Aliter ergo respondetur, ut B. Virgo proprie ac vere dicatur mater Dei, satis esse quod in eodem instanti temporis, in quo anima Christi unita est corpori, concurrente B. Virgine concursu materno (sive ille activus sit, sive passivus, hoc enim nunc non disputo), in eodem (inquam) momento anima, corpus et humanitas unita sint Verbo; sicut e contrario Judæi dicuntur interfecisse Deum, quia per actionem eorum dissoluta est unio animæ cum corpore, et consequenter humanitas ut sic separata est a Verbo. Et utriusque ratio est,

quam D. Thomas attigit infra, quæst. 35, art. 1; quia, sicut agere, ita et nasci seu generari, est proprium suppositorum. Hoc autem optime declaratur, supponendo quod 1 tomo, disputatione 17, sect. 1 et 2, tractatum est, scilicet, animam, et carnem Christi prius natura esse unita Verbo quam inter se. Hinc enim fit, animam et carnem Dei ex vi actionis, seu concursus B. Virginis fuisse inter se unita ad componendum non tantum humanitatem, sed etiam hunc hominem, atque adeo Beatam Virginem esse matrem hujus hominis, et consequenter Dei, per communicationem idiomatum. Sicut in generationibus aliorum hominum, prius natura creatur anima subsistens, et statim per actionem generantis unitur corpori subsistenti, et ita generatur non proprie hæc humanitas, sed hic homo. Et similiter in Resurrectione Christi, tota actio versata est in unione animæ ad corpus, et tamen per illam dicitur resurrexisse Deus, quia per illam actionem inter se unita fuerunt corpus et anima subsistentia per subsistentiam Dei, et consequenter ex vi illius factum est ut Deus esset homo.

17. *Maria Virgo cur causa Dei non possit dici.* — Et per hæc facile patet ad omnia, quæ in illa difficultate attinguntur, præterquam ad ultimam illationem. Ad quam breviter respondetur, Deum quidem recte dici genitum, vel conceptum ex Virgine, quia generatio (ut dictum est) vel conceptio terminatur ad suppositum; non dici autem mutatum, ut in primo tomo sæpe dictum est, tum quia mutatio proprie denominat subjectum, non terminum; tum etiam quia illa mutatio, per quam humanitas unitur Verbo, antecedit ordine naturæ ipsam unionem. Deinde non denominatur Deus causatus vel effectus, quia simpliciter non est factus, sed est factus homo. Et eadem ratione non est dicenda Beata Virgo absolute causa Dei, quia nomen causæ non determinat productionem neque effectum; at vero, cum dicitur mater Dei, in ipso nomine matris determinatur humana generatio, per quam Deus factus homo ex Virgine processit. Videantur quæ supra dicta sunt de idiomatum communicatione.

SECTIO II.

Quanta sit hæc dignitas matris Dei, et quomodo alia dona gratiæ illam comitentur.

1. Duplici modo potest ratio hujus dignitatis a nobis concipi et explicari: primo, abso-

lute et simpliciter considerando quid ipsa in se sit; secundo, per comparisonem ad alias gratias seu dignitates supernaturales, et utrumque modum breviter prosequemur.

2. *Dignitas matris Dei, absolute et in se sumpta, qualis et quanta sit.* — *Substantia carnis a Christo assumpta ex Virgine, nunquam a Verbo dimissa.* — *Dignitas matris quid physicum addat personæ Virginis.* — Primo igitur hæc matris dignitas absolute sumpta moraliter potius quam physice consideranda videtur. Physice enim solum hæc interveniunt in hoc munere matris. Primum, quod B. Virgo vere ac proprie concurret ad fabricandum corpus Deo. Secundo, hinc factum est ut aliqua substantia virginei corporis, ex qua fuit Christi corpus et in principio constitutum, et postea auctum, quando sanguine vel lacte matris nutritum fuit, unita sit hypostaticè Verbo Dei. Propterea dixit Petrus Damianus, serm. de Nativitate Mariæ: *Cum Deus in aliis rebus sit tribus modis, in Virgine, fuit quarto speciali modo, scilicet, per identitatem, quia idem est quod ipsa. Hinc taceat et contremiscat omnis creatura, et quis audeat aspicere tantæ dignitatis immensitatem?* Et August., serm. de Assumpt. Virgin., c. 5°: *Caro, inquit, Christi, caro est Mariæ; et infra: Caro Christi, quamvis gloria resurrectionis fuerit magnificata, eadem tamen mansit, quæ suscepta est de Maria.* Ex quo potest facile credi, illam substantiam carnis, quam Christus assumpsit ex Virgine, nunquam fuisse omnino dimissam, aut continua caloris naturalis actione resolutam, sed eandem omnino fuisse semper conservatam Verbo Dei unitam. Quod partim physica ratione, partim probabili conjectura fit verisimile. Illa enim substantia carnis ex purissimis Virginis sanguinibus desumpta fuit, et optime disposita, et in mediocri quantitate. Rursus in tempore infantie, quia alimentum est facile, et fere sine resistantia convertitur, parum illius substantiæ per ejus actionem resolvitur, præsertim in Christo, qui temperatissimo et convenientissimo cibo alebatur, scilicet, *ubere de celo pleno*, ut Ecclesia canit. De reliquo autem tempore vitæ Christi fit non dissimilis conjectura. Quia totum illud fuit tempus augmenti, aut status, in quo humidum radicale fere integrum perseverat, nulla illius resolutione facta. Probabile denique est, ex speciali providentia et voluntate ipsius Christi hoc fieri potuisse. Tertio, præter hoc genus causæ seu concursus, nihil aliud reale ac physicum ex

vi hujus dignitatis in Virgine resultat, præter relationem realem matris ad Christum hominem Deum; nihil enim aliud fingi aut excogitari potest. Quarto vero hinc efficitur, ut moraliter, et secundum prudentem existimationem, Virgo retineat supremum quemdam et excellentem dignitatis gradum, propter singularem quam cum Deo habet conjunctionem et propinquitatem. Unde etiam fit, ut singulare jus habeat ad bona Dei filii sui, ut in sequentibus explicabimus. Ut verò quanta sit hæc dignitas, melius declarem, accedamus ad alteram partem, et illam cum dignitate gratiæ et filii adoptivi conferamus. Nam cum aliis nullam comparisonem facere necesse est, nam per se notum est et esse inferiori unioni hypostatica, et esse supra omnem aliam dignitatem, quæ gratiam seu amicitiam Dei formaliter non includat.

3. *Dubium.*—De hac vero dignitate gratiæ est difficultas. Sancti enim videntur illam præferre dignitati matris Dei. Augustinus, lib. de S. Virgin.; cap. 3: *Beatior, inquit, fuit Maria, concipiendo mente, quam ventre; et infra: Felicior gestavit corde quam carne.* Et epist. 38, dicit, *maternum nomen, etiam in virgine esse terrenum in comparatione celestis propinquitatis quam illi contrahunt, qui voluntatem Dei faciunt, nimirum per gratiam.* Et Justinus, q. 136 ad Orthod., dicit B. Virginem beatior esse prædicandam ob virtutem quam habuit, propter quam meruit esse mater Dei, quam ob ipsam matris dignitatem. Quod videtur sensisse Christus Dominus, Lucæ 10, cum mulieri dicenti: *Beatus venter qui te portavit,* respondit: *Quinimo beati qui audiunt verbum Dei, et custodiunt illud.* Ac si aperte diceret, beatitudinem hanc illi esse præferendam. Et similia sunt illa verba Matt. 12: *Quæ est mater mea, et qui sunt fratres mei? Quicumque enim fecerit voluntatem Patris, etc.;* quæ verba tractans Cyprianus, serm. de Passione Domini, dicit, *prætulisse Christum matri auditores verbi, et pauperes spiritu.* Quod non de personis, sed de muneribus et officiis necessario intelligendum est. Ratio denique adjungi potest ex dictis, quia dignitas matris solum addit personæ Virginis relationem quamdam ad Deum vel hominem; dignitas vero filii adoptivi addit gratiam, gloriam, virtutes omnes, ac veram sanctitatem, et reddit hominem Deo amicum et innocentem, quatenus peccatum excludit, et inde consequitur relatio filii adoptivi, quæ est ad Deum, ut Deus est; ergo.

4. In contrarium vero est, quia hæc dignitas matris est altioris ordinis, pertinet enim quodammodo ad ordinem unionis hypostaticæ, illam enim intrinsece respicit, et cum illa necessariam conjunctionem habet. Propter quod Augustinus, initio libri de Assumpt. inquit: *Hujus dignitatis et gratiæ effectum nec cor concipere, nec lingua valet exprimere.* Et Bernard., serm. de Assumpt. et de Nativit. Virg., et super illa verba, *Signum magnum, etc.,* et hom. 2 in *Missus est,* variis modis hanc dignitatem exaggerat, indicans infinite superare quidquid sub Deo homine excogitari potest. Et Laurent. Justinian., serm. de Purificatione, et serm. de Assumptione: *Tanto, inquit, dignitate cæteris est effecta excellentior, quanto propinquior erat Verbo.* Et ad eundem modum loquitur Ansel., lib. de Excellentia B. Mariæ, præsertim in initio his verbis: *Supereminens omni quod post hominem Deum creatum est, excellentiam Beatæ matris Dei, quomodocunque, et saltem lippienti oculo cordis contemplari anhelans, horreo et valde timeo; et c. 2, quamvis hoc solum de sancta Virgine prædicari, quod Dei mater est, excedat omnem altitudinem, quæ post Deum dici vel cogitari potest.* Et similia habent Cyril., lib. de Fide ad Reginas. Et Orig., hom. 1, ex variis. Et confirmatur, quia ex hac matris dignitate colligunt Patres omnes B. Virginem, non solum excellentem gratiam accepisse, sed etiam omnes gratias, et virtutes et omnia dona et privilegia gratiæ, inter alios Sanctos divisa ac distributa, in una Virgine fuisse simul congregata. Unde Bern., Epist. 174: *Quod vel paucis, inquit, mortaliū constat esse collatum, non est fas suspicari tantæ Virgini fuisse negatum.* Et antiquus quidam scriptor, qui propter modestiam *idiotæ* nomen sibi imposuit, lib. de Contemplatione B. Mariæ, cap. 2, t. 3 Bibliot. sanct., propter hanc causam docet, omnia spiritualia charismata perfectissima in B. Virgine fuisse; et Bonav., in Speculo Mariæ, c. 5, 6 et 7, ad hoc confirmandum accommodat illud Eccles. 1: *Omnia flumina intrant in mare, et mare non redundat.* Quia omnes hujusmodi gratiæ, Mariæ capacitatem matrisque dignitatem non excedunt. Et in hanc sententiam refert Augustinum, et Bern., qui multa ad rem præsentem tractat in quodam serm. de Nativit. Domini, qui inter opera ejus dubia ponitur; et in alio simili serm. de B. Mar. Huic etiam sententiæ favet Augustinus, serm. 17 de Nativ. Dom., qui est 21 de Tempore; et

eodem principio utitur Damasc., or. 4 de Dormitione Virginis; et Athanas., serm. de sanctissima Deipara, dicit B. Virginem esse plenam gratia, quia *omnibus gratiis abundavit, et causam explicans inquit: Ex te prodiit Deus noster, omnem tibi largiens gratiam.* Sic Cypr., serm. de Nativ. Christi: *Matri, inquit, plenitudo gratiæ debebatur.* Et etiam Sophron., serm. de Assumpt. (qui inter opera Hieron. habetur): *Cæteris, inquit, per partes, Mariæ autem se totam infundit gratiæ plenitudo.* Quæ verba usurpavit etiam Petrus Chrysologus, serm. 143; et Laurent. Justin., serm. de Assumpt. Virginis. Et Petrus Damian., in simili concione, ubi tractans illa verba: *Quæ est ista quæ progreditur, quasi virgula fumi ex aromatibus myrrhæ, et thuris, et universi pulveris pigmentarii?* inquit: *Universus pulvis pigmentarius in Virgine projectus est, quando in ea virtutum conventus reverendum sibi thalamum consecravit, et si cæteris per partes spiritus adfuit, Mariæ tamen tota plenitudo gratiæ supervenit.* Similiter Ambrosius, quem Bon. refert (et colligi potest ex lib. de Institut. Virg., c. 13 et 14), hoc dicit esse proprium Virginis, *ut omnibus secunda sit gratiis;* sic etiam Hieronym., t. 3, epist. 104 ad Principiam, de Expositione Psalm. 44, circa illa verba: *Et ipse tanquam sponsus procedens de thalamo suo, inquit: Nam et sancta Maria, quia conceperat eum, in quo omnis plenitudo divinitatis habitat corporaliter, plena gratia salutatur.* Optime Methodius, orat. de Purificatione: *Euge, euge, inquit, quæ debitorem illum habes, qui omnibus mutuatur; Deo enim universi debemus, tibi autem etiam ille debet, proinde qui dixit: Honora patrem tuum, et matrem tuam; ut is decretum a se promulgatum observaret, et alios excederet, omnem matri et gratiam et honorem impendit.* Unde Albertus Magnus, lib. de B. Mar., c. 69, 70 et 71, dicit principium ex terminis per se notum esse, Virgini perfectius collatas esse omnium Sanctorum gratias. Quod ego intelligo ex terminis matris, et filii, qui Deus sit, et principium omnis gratiæ; et hoc denique supponunt omnes Theologi, D. Thomas et cum eo Cajet., q. 27, art. 5 et 6; Antonin., 4 p., tit. 15; Durand., in 3, d. 3, q. 2, et alii. Comparatur ergo hæc dignitas matris Dei ad alias gratias creatas tanquam prima forma ad suas proprietates; et e converso, aliæ gratiæ comparantur ad ipsam, sicut dispositiones ad formam; est ergo hæc dignitas matris excellentior, sicut forma perfectior est suis proprietatibus et dispositionibus. Alias non recte ex minori dignitate colligerent Sancti aliam multo majorem et excellentiorem.

5. Ut respondeamus huic quæstioni, advertendum est primo, considerari posse in Virgine conjunctionem maternam quam habet cum Christo ut homo est, præscindendo in illo dignitatem personæ increatæ, solamque excellentiam gratiæ et sanctitatis contemplando; et hoc modo certum est, non habere Virginem dignitatem aliquam, quæ cum dignitate gratiæ valeat comparari, quia ut sic non consideratur ut mater Dei. Quo modo possent non male exponi verba illa Sanctorum, quibus spiritualis conceptio Christi corporali præferri videtur. Et similiter verba illa Christi: *Quinimo beati, qui audiunt verbum Dei, et custodiunt illud;* mulier enim illa, quæ Virginis uterum beatum dixerat, nihil de Christi divinitate cogitabat. Alio ergo modo consideranda est hæc dignitas, quatenus est singularis quædam conjunctio cum Deo, quam egregie D. Thomas et Cajet. *affinitatem cum Deo* vocarunt, 2. 2, q. 103, a. 4, ad 2; et hoc modo vix possunt hæc Dei maternitas et filiatio adoptiva comparari; sunt enim diversorum ordinum. et mutuo sese quodammodo excedunt.

6. *Dignitas filii adoptivi dignitati matris Dei præferri quomodo possit.*—Dici tamen potest primo, si præcise conferantur ita ut una ab alia omnino separaretur, præferendam esse dignitatem filii adoptivi, ut convincunt quæ ad hanc partem confirmandam adducta sunt, et hac consideratione merito dicitur, si dignitas matris absque gratia et filiatione adoptiva futura esset, multo melius esse et eligibilis, filium Dei esse quam matrem. Quo sensu recte etiam exponitur dictum Augustini, et alia quæ supra adducta sunt.

7. *Dignitas matris Dei altior dignitate filii adoptivi.*—*Juxta muneris proportionem diversa gratiæ privilegia Deus confert.*—Secundo vero addi potest dignitatem matris Dei moraliter consideratam, et prout includit omnia quæ quodammodo ex natura rei, et secundum ordinem divinæ sapientiæ illi debentur, altiorem esse dignitate filii adoptivi. Hanc sententiam satis confirmant, quæ ad demonstrandam posteriorem partem adduximus. Et illi favet etiam D. Thomas, 1 p., q. 25, art. 6, ad 4, dicens hanc dignitatem esse suo genere infinitam, quia est suprema quædam conjunctio cum persona infinita. Nec potest dici tantum conjunctio carnalis, sed etiam

spiritualis, quia, licet media conceptione carnis facta sit, tamen ad Deum ipsum aliquo modo terminatur. Unde idem D. Thomas, 2. 2, q. 103, art. 4, ad 2, dixit, ratione hujus dignitatis debere Virgini excellentiorem adorationem, quam aliis Sanctis, quia sua operatione fines divinitatis propinquius attingit; ita D. Thomas loquitur, et ratione declaratur ex dictis; quia, sicut ratione unionis debetur humanitati Christi summa gratia et gloria, ita ratione divinæ maternitatis debetur Virgini suo modo magna quædam plenitudo gratiæ, ut exposuit D. Thomas, quæst. 7, art. 10, dicens, *in Virgine fuisse plenitudinem gratiæ tali dignitati proportionatam*. Quomodo etiam dixit August., lib. de Nat. et grat., cap. 37: *Inde novimus tantam gratiam illi esse collatam, quia Deum concipere meruit, ac parere*. Et Sophron., serm. de Assumpt.: *Talibus decebat Virginem oppignorari muneribus, ut esset gratia plena, quæ dedit cælis gloriam, terris Deum*. Et ad eundem modum loquitur Ansel., lib. de Conceptu virg., 18; Ildefonsus, lib. de Vir. Mar., c. 2; et Rich. de S. Victor., l. 2 de Emmanuel, c. 26, et omnes alii supra adducti. Et plura alia testimonia Sanctorum congeremus infra, de excellentia gratiæ Virginis disputantes. Et ratione confirmatur, quia dona gratiæ, quamvis in se perfectissima sint, dantur tamen a Deo, ut perfectiones necessariæ ad exercenda munera quæ ad Deum pertinent, et tunc maxime Deus illa confert, quando ipsemet hominem aliquem in tali munere vel dignitate constituit; hac enim ratione Joanni Baptistæ tot gratiæ privilegia contulit propter munus præcursoris, juxta illud Luc. 1: *Præibis enim ante faciem Domini parare vias ejus*. Et Apostoli, propter similem rationem, abundantiam gratiæ acceperunt, ad Rom. 1: *Per quem accepimus gratiam, et Apostolatam*. Et Num. 11 dictum est Moysi: *Auferam de spiritu tuo, et tradam eis, scilicet, septuaginta viris*. Quia communicato cum eis munere, oportuit etiam spiritum et divinum auxilium cum eisdem communicari. Tandem hanc totam excellentiam debitam esse quodammodo huic dignitati, ita potest explicari, quia decet matrem honorari a filio; imo ratione maternæ dignitatis habet singulare jus ad bona filii; ergo hac ratione dignitas matris est quodammodo ratio et principium dignitatis gratiæ, quam quodammodo eminenter continet, secundum ordinem divinæ sapientiæ; ergo sub hac ratione dignitas hæc excellentior est, et

simpliciter majus Dei beneficium existimari debet eligi Virginem in matrem Dei, quam eligi, verbi gratia, Petrum ad gloriam, quia illa electio hanc in virtute et eminentiori modo continet.

SECTIO III.

Quomodo fuerit B. Virgo ad hanc matris dignitatem prædestinata.

1. In hoc dubio, servata proportione, tractari possunt omnia quæ tom. 1, circa art. 3, quæst. 1, de Christi prædestinatione disputata sunt, et multa quæ de prædestinatione aliorum hominum disputari solent; ut tamen quæ ad præsentem locum pertinent, breviter complectamur, supponamus generalia principia, vel certa, vel quæ in superioribus probabiliora judicavimus.

2. *Virgo ab æterno in matrem Dei electa.* — Primo ergo certum est B. Virginem fuisse ab æterno electam et prædestinatam, tum ad gratiam et gloriam, tum etiam ad dignitatem matris Dei, ante omnia illius merita prævisa. Hoc constat partim ex certa sententia, qua constat omnes homines prædestinatos eligi absque propriis meritis; partim ex iis quæ tom. 1, disp. 8, diximus, ubi ostendimus B. Virginem nullo modo meruisse ut in matrem Dei eligeretur. Et hanc veritatem docere intendunt sancti Patres, cum dicunt Verbum divinum elegisse sibi matrem, eamque sola sua voluntate ab æterno præordinasse. Ita sentit Augustinus, lib. 2 de Peccator. merit. et remis., cap. 25; et Bernard., hom. 2 in Missus est. Et Cyprian., in serm. de Nativ. Christi, in hoc sensu per antonomasiam vocat Virginem *vas electionis*.

3. *B. Virgo ideo in tantam gratiam et gloriam prædestinata, quia in matrem Dei electa.* — Secundo dicitur B. Virginem, nostro modo intelligendi, prius secundum rationem prædestinatam esse, et electam ut esset mater Dei, quam ad tantam gratiam et gloriam. Hæc conclusio etiam est clara, suppositis iis quæ in præcedenti sectione dicta sunt, et quæ de hujusmodi signis rationis in dicto art. 3 explicabimus. Ideo enim B. Virgo prædestinata est ad tantam gratiam et gloriam, quia electa est in matrem Dei. Ordo enim executionis manifestat ordinem intentionis. Sed in re ipsa talis gratia et gloria data est B. Virgini, ut esset illa disposita, sicut matrem Dei decebat; ergo ideo fuit electa ad tantam gratiam et gloriam, quia in Dei matrem erat præelecta.

4. *Virgo per se ante prævisionem originalis peccati ad gloriam et maternitatem electa.* — Tertio hinc colligo B. Virginem electam esse tam ad maternitatem, quam ad talem gloriam, per se et absolute ante prævisum originale peccatum. Ita docent omnes, qui de prædestinatione Christi proportionali ratione opinantur, præsertim Galatinus, lib. 3, c. 1. Et probatur ex dictis in illo art. 3. Primo, quia verisimilius est omnes prædestinatos esse electos ad gratiam et gloriam ante prævisum originale peccatum; ergo multo certius est B. Virginem fuisse eodem modo electam ad gloriam; ergo et ad maternitatem divinam. Secunda consequentia patet, quia electio ad maternitatem in ordine finis antecessit, ut ostensum est. Prima vero probatur, quia vel inter electos non est ordo, sed omnes simul in eodem signo rationis electi sunt; vel, si aliqua ratio ordinis considerari potest, potius electio B. Virginis antecessit, quam subsequuta sit aliorum electionem, quia est altior et excellentior, et ad majorem Dei gloriam spectans. Unde S. Bernardinus Senensis, serm. 51 de B. Virg., c. 4: *Tu, inquit, ante omnem creaturam in mente Dei prædestinata fuisti, ut Deum ipsum hominem procreares*. Quam sententiam ex Anselmo refert, et eandem significat Rupert., l. 2 in Cantica. Secundo probatur, quia Christus Deus homo prædestinatus est, seu electus ante prævisum originale peccatum; ergo et ejus mater. Probatur consequentia, quia non tantum per se prædestinatus est ut homo, sed etiam ut filius hominis; hic enim incarnationis modus, scilicet, ut fieret in utero Virginis, et ut Deus haberet matrem in terris, non includit imperfectiorem ex peccato manantem; per se ergo intendi potuit, sicut ipsa incarnatio, atque adeo sub illam intentionem seu electionem cecidit, prout intelligitur antecedere præscientiam originalis peccati. Unde Ecclesia sancta ad Virginem accommodat testimonium illud, quod in supra dicto loco de Christo exposuimus: *Dominus possedit me in initio viarum suarum*; et illud: *Ab initio, et ante secula creata sum*, etc. Quia, videlicet, mater non fuit a filio disjuncta, etiam in electione divina. Quod videtur insinuasse Andreas Cretens., in serm. de Assumpt., dicens de B. Virgine: *Hæc est declaratio profundorum divinæ incomprehensibilitatis; hic est scopus qui excogitatus est ante secula*. Deinde addi possunt conjecturæ. Prima, quia si gratia Angelorum et gloria per se est intenta a Deo ante prævisionem omnis pec-

cati, cur non magis excellentissima gratia et gloria Virginis Beatæ, et consequenter dignitas matris? Secunda, quia hæc dignitas singularis est, et ab omni alia creata distincta; ergo per se pertinet ad consummatam perfectionem operum Dei; frit ergo per se intenta. Tertia, quia hoc modo illustrior fit divina gratia erga humanum genus, quia non est contentus Deus naturam humanam assumere, sed etiam honorare voluit personam creatam humanam, quantum in ratione personæ capax fuit. Et ideo utrumque per se Deus intendit. Quarta, quia si aliorum hominum generatio per se intenta fuit, ut cum Augustino et D. Thom. supra docuimus, cur non magis humana Christi generatio ex matre? Quinta denique, quia sicut mulier ex solo viro facta fuit, et per se a Deo intenta ante peccatum, ita generatio viri ex sola muliere, quæ non minus mirabilis futura erat, per se debuit intendi propter perfectionem divinorum operum, quæ ex mirabili quadam varietate consurgit. Quæ ratio fundamentum habet in Leone Papa, et aliis Patribus, quos tomo 1, disp. 3, sect. 1, citavi, quibus addi possunt Damascen., lib. 4 de Fide, c. 15; et Cyril. Hierosol., catechesi 12; August., serm. 7 de Nativit.

5. *Objectio.* — Sed contra, quia sicut de Christo, ita et de B. Virgine sæpe Sancti indicant fuisse prædestinatam matrem Dei occasione peccati. Unde Augustinus, serm. 1 de Nativ., postquam multa in laudem B. Virginis dixerat, ita concludit: *Ideo omnes istos cursus naturæ Virgo Maria in Domino nostro Jesu Christi suscepit, ut omnibus ad se confugientibus feminis subveniret, et sic restauraret omne genus feminarum, sicut omne genus virorum Adam novus receperat Dominus Jesus Christus*. Et clarius in expositione super Canticum *Magnificat*, quæ habetur in fine 9 tom.: *Eva propter superbiam, inquit, abjecta est, Maria vero propter humilitatem est electa*. Et Justin. Martyr, dialogo cum Tryphone, satis post med.: *Homo, inquit, natus de Virgine, ut per quam viam fraude serpentis intravit inobedientia, per eandem sequeretur venia*. Confirmatur, quia sequitur, ante prævisum originale peccatum prædefiniisse Deum totam seriem generationum ab Adamo usque ad Virginem, quia non potuit B. Virgo per seminalem rationem, et naturali modo ab Adamo descendere, nisi ex his parentibus et progenitoribus. Consequens autem videtur creditu difficile.

6. *Respondetur.*— Ad Patres respondeo, in illis et similibus locis, non explicare primam rationem, neque ordinem hujus prædestinationis, sed proximum finem quem Deus intendit in modo executionis ejus, ut plane constat ex verbis Justini, et ex priori testimonio Augustini, ubi non de electione, sed de illius executione loquuntur. Augustinus vero, in posteriori loco, quamvis nomine electionis utatur, tamen solum de illa loquitur quoad effectum ejus, quod evidenter constat, quia dicit Mariam esse electam, quia factori suo humiliter se subdens ancillam se nominavit. Certum est autem, si loquamur de prima electione ordine intentionis, non ideo Mariam fuisse electam, quia futura erat humilis, sed potius, quia electa est, ideo illi datum esse ut esset humilis; in re tamen effectum illius electionis consecuta est, quia per humilitatem congrue se disposuit. Ad confirmationem, quamvis illatio illa pendeat ex quæstione physica, scilicet, an hoc individuum possit ex aliis parentibus naturaliter generari, quidquid tamen de hoc sit, concedo sequelam. Est enim illud consequens verum et facile, supposita divina præsentia, et efficacia divinæ voluntatis, ut facile constare potest ex iis quæ dicto art. 3 diximus.

7. *Si homo non peccasset, quomodo Virgo futura esset mater Dei.*— Quarto, ex dictis colligitur quid respondendum sit interroganti an, si homo non peccasset, B. Virgo futura esset mater Dei. Dicendum est enim, si si solum habeatur ratio illius primæ electionis, qua B. Virgo per se electa est, ex vi illius futuram fuisse, etiam si homo non peccasset, sicut futuri fuissent alii homines, illorumque generationes. Quia illa electio et motivum ejus nihil involvit necessario pendens a peccato, et hoc suadent omnes conjecturæ primo adductæ; si autem huic electioni conjungatur tota ratio divinæ providentiæ, et præsentia futuri peccati, saltem conditionata, sic vere dici potest necessarium fuisse peccatum, ut Beata Virgo esset mater Dei. Quæ doctrina constat ex iis quæ in simili quæstione de Christo Domino diximus; est enim eadem proportionalis ratio.

8. *Dubium.*— *Responsio.*— *Si Deus fieret homo absque occasione peccati, quomodo assumeret corpus gloriosum ex utero Virginis.*— Superest tamen difficultas circa priorem partem. Quia, si homo non peccaret, et Verbum fieret homo, non assumeret carnem ex materno utero; ergo nec Beata Virgo futura

esset mater Dei, nec potuit per se eligi in matrem, nisi occasione peccati. Antecedens probatur, quia si Deus fieret homo absque occasione peccati, assumeret corpus a principio perfectum et gloriosum, cui perfectioni repugnat conceptio in utero matris. Respondetur primum, sub objectum illius electionis per se et intrinsece non cecidisse illud quod in argumento sumitur, nec ex tali electione hoc necessario inferri; potuisset enim Deus fieri homo immortalis, non in statu gloriæ, sed in eo statu quem haberent homines viatores, Adamo non peccante; per se enim decere potuit, Christum esse viatorem cum conditione corporis statui hominum accommodata, ut et illis mereretur, et suo exemplo viam ad beatitudinem demonstraret. Adde Augustinum, libro primo de Peccatorum merit., capite 27 et 28, dubitare an, homine non peccante, homines concipiendi essent in parvis et debilibus corporibus, ita ut nec lingua, nec membris uti possent; Quia, non obstante, inquit, exigua uteri capacitata, posset omnipotentia creatoris, filios nondum editos, grandes statim facere. Si igitur de omnibus hominibus ita Augustinus existimavit, non improbabiler posset aliquis dicere, etiam si Christus concipiendus esset gloriosus et perfectus, hoc nihil obstare quominus ex materno utero progredieretur. Præsertim quia, durante illa vita immortalis, in qua homines post certum ac definitum a Deo tempus, essent ad beatitudinem transferendi, potuisset facile B. Virgo statim post filii conceptionem, et animo, et corpore simul cum filio fieri gloriosa. Itaque non est cur dicamus dignitatem matris Dei per se aut necessario a peccato pendere.

DISPUTATIO II,

In tres sectiones distributa.

DE NATURALI PERFECTIONE ET ORIGINE BEATÆ VIRGINIS.

Explicata dignitate matris, ad quam B. Virgo prædestinata fuit, consequens est ut tempus et modum quo dignitatem hanc consecuta est, et perfectiones omnes quibus ratione illius nobilitata est, explicemus. Quia vero gratia naturam supponit, ideo in disputatione hac, omnia, quæ ad naturalem ejus perfectionem et originem pertinent, præmittemus, dicturi postea de supernaturali perfectione.

SECTIO I.

Utrum Beata Virgo fuerit naturali modo concepta, et ex quibus parentibus.

1. *Virgo ex copula carnali viri ac femine, ut alii homines, nata.*— Primum omnium tanquam certum statuendum est, B. Virginem procreatam esse ex viri et femine commixtione carnali, ad modum aliorum hominum. Quanquam enim hoc neque in sacra Scriptura legatur, neque in Conciliis expresse definitum sit, habetur tamen certa traditione, et communi consensu totius Ecclesiæ. Est enim singulare privilegium Christi, quod ex femina sine opera viri conceptus sit. Unde Luc. 1 dicit Angelus ad Virginem: *Spiritus Sanctus superveniet in te, et virtus Altissimi obumbrabit tibi.* Et causam subdit, dicens: *Quod enim ex te nascetur sanctum, vocabitur Filius Dei.* Fuit ergo hæc propria prærogativa Filii Dei, et ad ejus singularem honorem spectat, ut alteri communicata non fuerit. Præterea sequitur hæc veritas ex alio principio fidei, quo constat indiguisse Virginem redemptione, quia nimirum descendebat ex Adamo per seminalem generationem. Adde in gravissimis etiam historiis mentionem fieri parentum Virginis, sub propriis eorum nominibus, scilicet Joachin et Annæ, ut constat ex Nicephor., lib. 1, cap. 7, et l. 2, c. 3, ubi ex Hippolyto Portuensi hanc historiam refert. Idem Epiph., hæres. 78, in fine, et 79, circa medium, ubi expresse inquit: *Tametsi historia Mariæ, et traditio habent dictum esse patri ipsius Joachin in deserto: Uxor tua concepit, non tamen quod sine conjugio neque sine semine viri hoc factum sit;* et ibi damnat hæresim Collyridianam, quæ aiebat, Mariam humanæ naturæ prorsus fuisse expertem. Plura habet Epiph., orat. de Laudibus Virg., in tom. 7 Biblioth.; Damascenus, lib. 4, c. 15, et orationibus de B. Virg.; et Andreas Jerosolymit., oratione de Dormitione Deiparæ; et German. Constantinopolitanus, oratione de Oblatione Mariæ in templum; Gregorius Nyssenus, oratione de Sancta Christi Nativitate; Simeon Metaphr., et alii qui historiam de Beata Virgine scripserunt.

2. *Parentes Virginis nobiles.*— Neque obstat quod August., lib. 23 contra Faust., cap. 9, historiam hanc de parentibus Virginis apocrypham reputet, tum quia solum dicit non habere auctoritatem canonicæ Scripturæ, quod et nos fatemur; tum etiam quia

solum illam rejicit, quatenus Faustus assererat, Joachimum fuisse sacerdotem ex tribu Levi, quod citatæ historiæ non dicunt, neque verum est, ut infra videbimus. Quo loco obiter advertendum est, omnes prædictos auctores honorifice loqui de his parentibus Virginis, sentientes illos nobiles, et honestæ conditionis ac status fuisse. Quod notandum est contra hæreticos hujus temporis, qui injuriose de Virgine et ejus parentibus loquuntur, contra quos videri potest Canis., lib. 1 de B. Maria, cap. 4, et lib. 4, cap. 7. Notat etiam Damasc., nomina horum parentum non vacare mysterio, quia *Anna, gratiam, seu misericordiam; Joachin vero, Dominus firmabit, seu suscitabit,* interpretari possumus. Quo indicatum est eos genituros fuisse filiam, per quam Deus et misericordiam suscitaret, et gratiam confirmaret.

3. *Conceptio Virginis miraculosa.*— Dico secundo: hæc B. Virginis conceptio non sine aliquo miraculo et supernaturali virtute perfecta est. Ex dictis patet. Referunt enim Annam fuisse sterilem, et vitam sine prole usque ad senectutem produxisse, et orationibus conceptionem Virginis impetrasse. Ita referunt Nicephor., Epiph., Damascen., et Gregor. Nyss., locis supra citatis; et auctor libri de Ortu Virginis, qui nomine Hieron. inter opera ejus habetur. Unde concluditur ratio, nam sterilem, senem, et ex sene concipere, non fit sine miraculo; sed B. Virgo hoc modo concepta fuit; ergo. Confirmatur primo ex Damasceno, orat. 1 de Nativ. Mar., quia deicit ut ad summum miraculum via per miracula sterneretur, et ut in fabricanda Virgine gratia naturam juvaret ac præveniret, et ut parentes Virginis ad talem fructum suscipiendum se se desiderii et orationibus disponerent.

4. *Objectio.*— *Responsio.*— Dices: majus miraculum videtur concipi ex sene sterili, quam ex sola muliere juvene et fecunda. Nam in priori opere deest tam efficiens, quam materia sufficiens, et utrumque supplet Deus; in posteriori vero, materia proportionata supponitur, Deusque solum vices causæ efficientis assumit. Respondetur negando antecedens, quia in priori opere non omnino deest virtus efficiens, et materialis causa, sed utraque concurrat licet imperfecta, ideoque divina virtute juvantur, quanquam conceptio in reliquis omnibus fiat naturali modo, et per carnis concupiscentiam; at vero posterior conceptio, quæ ex sola femina fit virtute Spiritus